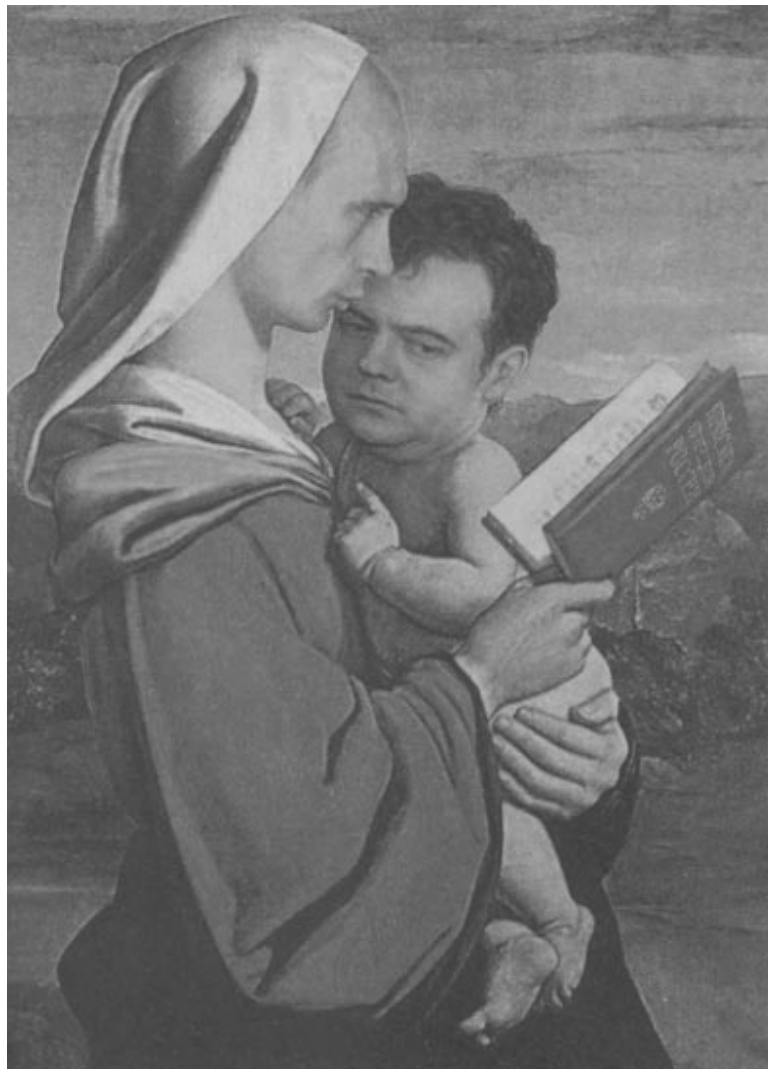

JAARBERICHT 2010-2011

Slavische Talen en Culturen
Ruslandkunde

JAARBERICHT
2010 – 2011

Voorwoord	2
Nieuwe mensen: Simeon Dekker en Honorata Mazepus	3
Promotie: Pepijn Hendriks	5
Een herinnering aan: Thera Giezen en Ollie Amsinga	8
MOST	10
Brieven op berkenbast	12
Afstudeerders 2010-2011	15

Alumnidag 2013

In 2013 is het 100 jaar geleden dat men voor het eerst Slavistiek kon studeren in Nederland, onder Nicolaas van Wijk en 2013 is het Nederland-Ruslandjaar. Bij deze gelegenheid zal er ook een alumnidag plaatsvinden.

Om onze alumni zo goed mogelijk en zo snel mogelijk te kunnen bereiken is er op LinkedIn een groep gemaakt: Russisch Leiden. Iedereen die iets te maken heeft gehad met onze opleidingen, dus Slavische talen en culturen, Ruslandkunde, Oost-Europees Recht, Russisch-Duits, al dan niet met diploma, wordt verzocht zich aan te melden.

Voorwoord

Henk Kern

De Russen zijn een volk van overlevers, en dat geldt ook voor de Ruslui hier in Leiden. De opleiding 'Russische Studies', de naam waarin Slavistiek en Ruslandkunde per september 2011 zijn samengevoegd en omgedoopt, gaat gestaag af op haar honderdjarig bestaan. In diverse gedaanten is het Russisch een vak dat zonder onderbreking al sinds 1913 aan de Leidse universiteit wordt gedoceerd. Hiermee bezit Leiden de oudste leerstoel voor Slavische talen in Nederland. Het aanstaande jubileum laten we dan ook zeker niet ongemerkt aan u voorbijgaan.

Deze oude glorie neemt niet weg dat er voortdurend vernieuwd moet worden. Het afgelopen jaar heeft dit in de bacheloropleiding geleid tot een volledige integratie van de Russische taal- en letterkunde enerzijds en de Ruslandkunde anderzijds. Dit geeft studenten meer keuzevrijheid en als staf staan we er samen sterker voor in de organisatie. Ook is er dit jaar gewerkt aan de introductie van een volledig geïntegreerde en nieuwe masteropleiding 'Russian and Eurasian Studies' die in 2012 van start zal gaan. Deze opleiding krijgt een breed multidisciplinair profiel dat gefocust wordt op het bekende en het onbekende, andere Rusland in Euraziatisch perspectief.

Ondertussen is in 2011 weer een bestuurlijke een hobbel genomen met de voor ons succesvol verlopen Midterm Review, de tussentijdse oefenvisitatie ter voorbereiding op de grote onderwijsvisitatie in 2013. Russische Studies slaagde erin alle benodigde rapporten, scripties, studiewijzers, boeken, tentamens en wat dies meer zij op te hoesten en wist bovendien een doortimmerd en geloofwaardig programma neer te zetten, met als opvallende pluspunten de vernieuwde taalopleiding en het studieverblijf in Sint-Petersburg. Met een goede beoordeling en een aantal aandachtspunten op zak mogen we ons nu gaan voorbereiden op de volgende ronde.

Maar belangrijker nog dan deze papieren werkelijkheid is het levende enthousiasme van studenten en hun positieve waardering van de opleiding. Ondanks de onzekere tijden van crisis en bezuinigingen stabiliseert zich de instroom in de propedeuse rond de twintig studenten per jaar. En in de master kunnen we na de eerste karige jaren nu toch al zo'n tien kandidaten per jaar verwelkomen, uit binnen- én buitenland. Waar al het gestudeer van deze jonge mensen toe kan leiden, leest u verderop in dit jaarbericht bij de afstudeerscripties. Hier volstaat het om te stellen dat dit studieresultaten betreft om trots op te mogen zijn.

Nieuwe mensen

Honorata Mazepus

I started my research as a PhD Candidate at Leiden University in September 2011, while writing my MSc dissertation on civil society in Russia at the University of Bristol. It was a busy time which involved finishing up my work and studies in the UK, moving to Holland and settling in at Johan Huizinga Gebouw.

I come from Pomerania, a region in the north of Poland, and my interest in Russia dates back to the primary school years when I started learning Russian. It was a compulsory course from the fifth grade and was taught well enough to help me grasp the basics of this language. During high-school, I travelled to Russia for the first time and visited Veliky Novgorod, Moscow, Saint-Petersburg, and Tsarskoye Selo. I studied for my MA at the Adam Mickiewicz University in Poznan and there I continued to explore Russian politics, culture and history while studying International Relations with a specialization in Russian Studies. During my 5-year MA programme I received a scholarship for study at the State University of Irkutsk and studied a year at the University of Groningen. During this year in the Netherlands, I wrote a thesis on the politics of the Russian Federation. After graduating from Adam Mickiewicz University, I moved to the UK and started a postgraduate course at the University of Bristol. After about a year, I saw a perfect vacancy at Leiden University for a project on legitimacy in non-democratic states. I decided to apply and soon afterwards I needed to say goodbye to my colleagues at the Public Relations Office of the University of Bristol and fellow students from the School of Sociology, Politics and International Studies.

Currently, I am working under supervision of Prof. André Gerrits (History/Russian Studies) and Prof. Ingrid van Biezen (Politics) on political legitimacy in nondemocratic states focusing on Russia. I am affiliated with an interdisciplinary research group on Political Legitimacy, within which we approach legitimacy from different perspectives and study the consequences of legitimacy for various types of regimes. I investigate how legitimacy works in Russia in a domestic and in an international setting. On the domestic level, I want to assess what constitutes legitimacy and makes Russians support the current hybrid regime. On the international level, I will analyse how Russia constructs its position in world politics and trace the consequences of protecting a certain international image for the domestic support of authorities by Russian citizens. Currently, I am planning a pilot study in Moscow in February/March 2012 and considering the results of the last Duma elections, I am hoping to conduct interesting interviews that will shed light on important processes within Russian society.

Besides vibrant academic life of the Institute for History, Russian Studies Programme, and Political Science, I enjoy running and table tennis and am currently searching for a practice partner for the latter one.

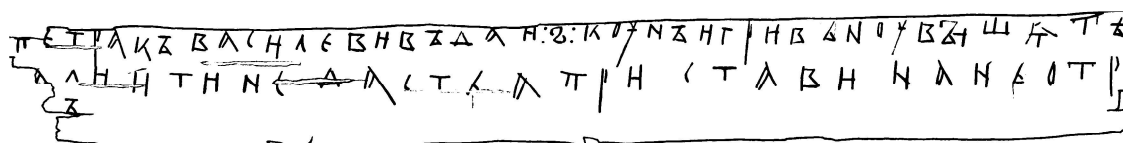
Nieuwe mensen

Simeon Dekker

Mijn naam is Simeon Dekker; op 1 september 2011 ben ik begonnen te werken als promovendus onder leiding van Jos Schaeken en Ton van Haaften (promotors) en Egbert Fortuin (co-promotor). Voor die tijd heb ik al enkele jaren (2006-2011) op de faculteit rondgelopen als student, eerst bij Engels, en later ook bij Slavisch. De afdeling die tegenwoordig Russische Studies heet is dus geen onbekend terrein voor me. Nu mag ik in een andere hoedanigheid verder gaan met de studie van het Russisch, en wel van een wat oudere fase van die taal, in het bijzonder het Oud-Novgorodse dialect.

In deze en andere varianten van het Oud-Russisch is een corpus van meer dan 1100 berkenbastteksten uit de 11e tot de 15e eeuw overgeleverd, met een stylus in stukjes berkenbast gekrast, waarin over alle denkbare onderwerpen uit het alledaagse leven wordt gecommuniceerd. Eén tekstsoort heeft mijn bijzondere aandacht, die wordt geïllustreerd door de volgende berkenbastbrief uit ±1150 (St.R.15):

(Ū) ПЕТРА КЪ ВАСИЛЕВИ ВЪДАИ :2: КОУНЪ И ГРИВЬНОУ ВЪШАТЪ

АЛИ ТИ НЕ ДАСТЬ А ПРИСТАВИ НА НЬ ОТРО

(К)Ъ

“Van Petr aan Vasil’. Geef 6 kuna’s en een grivna aan Vyšata. Als hij [ze] niet geeft, stuur dan een deurwaarder op hem af.” Aanvankelijk werd van het volgende scenario uitgegaan: Petr is Vyšata iets schuldig, waarvoor hij een onderpand heeft gegeven. Petr instrueert nu Vasil’ om de schuld aan Vyšata af te betalen. Tegelijkertijd eist hij zijn onderpand van Vyšata terug en instrueert Vasil’ om juridische stappen te ondernemen als Vyšata het onderpand niet wil teruggeven.

Deze uitleg is nogal omslachtig. Er is echter een veel eenvoudiger en plausibeler manier om de brief te interpreteren, voorgesteld door A.A. Gippius, en wel als volgt: hoewel de brief formeel aan Vasil’ is geadresseerd, is de laatste zin niet aan Vasil’, maar aan Vyšata gericht. Zo draagt Petr eerst Vasil’ op om diens schuld af te betalen, en vervolgens richt hij zich tot Vyšata met instructies voor het geval Vasil’ weigert te betalen.

Dit verschijnsel staat bekend als *communicatieve heterogeniteit*, waarvan bovengenoemde brief een klassiek voorbeeld is. Zo’n communicatief heterogene brief vormt op het eerste gezicht één

samenhangend geheel, maar bij nadere beschouwing blijkt dat hij uit meerdere delen bestaat, elk met een eigen referentieel perspectief.

Dit fenomeen verdient een systematisch onderzoek, waarbij de bevindingen worden gerelateerd aan algemene pragmatische theorieën. Met dit onderzoek zal ik me de komende vier jaar in Leiden bezighouden. Voorlopig blijf ik daarbij heen en weer reizen vanuit mijn woonplaats Sliedrecht. In ieder geval hoop ik op een mooie en onvergetelijke tijd in Leiden.

Zie <http://gramoty.ru> voor afbeeldingen en meer informatie over Oud-Russische berkenbastbrieven.

Promotie op een 17e-eeuws gespreksboek

Dr. (sinds 7 september) Pepijn Hendriks

Een grammatica zou het worden. Een grammatica van het Russisch zoals de jonge Tönnies Fenne het in 1607 optekende in zijn gespreksboek, een tweetalig manuscript met woordenlijsten en handige zinnestukjes dat hij samenstelde om als telg uit een Noord-Duits koopmansgeslacht Russisch te leren in de Noordwest-Russische stad Pskov.

Dat was het idee toen ik begon aan mijn aioproject onder begeleiding van Jos Schaeken. Toen hij in 2003 was begonnen als hoogleraar Slavische taalkunde had hij me al vrij snel gepolst of ik het zou zien zitten om mijn baan als taaladviseur bij het Genootschap Onze Taal in Den Haag te laten voor wat het was en terug te keren naar de slavistiek. Enkele selectierondes en projectvoorstellen later werd ik in september 2005 Jos' eerste fulltime promovendus.

Het vijfhonderd pagina's dikke handschrift dat ik binnenstebuiten zou gaan keren, een *Wat & Hoe Russisch* avant la lettre, had sinds de jaren zeventig faam verworven onder wetenschappers van diverse pluimage, zoals slavisten, germanisten en historici. Het was het grootste en gaafste gespreksboek dat is overgeleverd. Het Russische materiaal was echter nog altijd niet volledig beschreven, en dat terwijl de historische noordwestelijke dialecten al zo'n twintig jaar ruimschoots in de belangstelling van taalkundigen stonden, met name van de onderzoekers van de brieven en kattedelletjes op berkenbast die in de Novgorodse grond worden gevonden. Het project paste dan ook goed bij de traditioneel sterke rol die Leiden bij dit onderzoek vervult.

De grote lijnen van een promotieonderzoek zijn helder: het begint met het inlezen, het verzamelen van data, het opbouwen van een database, het bedenken van de verschillende stappen van het eigenlijke onderzoek en het uitvoeren daarvan. Toch verloopt de uitvoering

ervan zelden helemaal zoals gepland. Aan de ene kant omdat elk promotieproject gepaard gaat met ups-and-downs, aan de andere kant – en dat is het leuke van een promotieonderzoek – omdat je tijdens het onderzoek dingen vindt die je dwingen om je plannen bij te stellen. Zo ook in mijn geval.

Zo bleek al vrij snel dat de Duitse zinnen met hun Russische vertaling in het gespreksboek van Tönnies Fønne – zoals de jongeman bleek te heten – voor het overgrote deel ook te vinden waren in een iets ouder gespreksboek waarvan de tekst een jaar of tien daarvoor beschikbaar was gekomen, maar dat relatief onbekend was gebleven. De conclusie luidde dan ook al snel dat die twee gespreksboeken niet zomaar op elkaar leken, maar ten nauwste met elkaar verwant waren. Deze conclusie veranderde de richting van het onderzoek.

In plaats van een systematische en zo volledig mogelijke taalkundige beschrijving van de grammatica werd het proefschrift waarop ik uiteindelijk in september 2011 promoveerde een oefening in filologie. Want als de meeste zinnen gekopieerd zijn uit eerder werk, wat betekent dat dan voor de taal waarin de zinnen zijn opgeschreven? Om deze vraag te beantwoorden heb ik me niet zozeer gericht op de frappante overeenkomsten tussen de twee handschriften, maar op de minstens zo frappante verschillen.

Door de tekst van de twee handschriften met elkaar te vergelijken bleken ‘rare’ fouten opeens te duiden als kopieerfouten. Maar de kopiïst ging zeker niet alleen maar de mist in. Door nauwkeurige vergelijking – en door ook het origineel van ‘mijn’ *Wat & Hoe* in de bibliotheek in Kopenhagen erbij te pakken – bleek namelijk ook dat de kopiïst al vanaf pagina één heel goed wist wat hij deed. Deze Duitser had aandacht voor de kleinste details, bracht heel precies verbeteringen aan, wist wat er verderop in het boekwerk nog komen ging, en maakte ingewikkelde taalkundige keuzes, die verraden dat hij zich zeer bewust was van de taal om hem heen en ook van variatie en veranderingen daarin.

Door de tekst te fileren kwam de handelwijze van de kopiïst bloot te liggen, en bleek dat de kopiïst het document op vakkundige wijze ‘bij de tijd’ haalde. Zijn werkwijze – behouden wat goed is, aanpassen wat nodig is – past eigenlijk heel goed bij het genre van praktische taalgidsen. Wie zou er immers vandaag nog een taalgids kopen waarin zinnen staan waarin de *guldens* vrolijk rollen, waarin een hongerige gast in het restaurant een stukje *vleesch* bestelt en waarin de naamvals-*n* welig tiert (‘Ik herken den man, dien ik gisteren een portemonnaie zag stelen, terstond weder!’)?

Uit het onderzoek bleek ook dat het romantische beeld dat zo had bijgedragen tot de bekendheid ervan niet kon kloppen. We hebben niet te maken met een jongeman van nog geen twintig jaar die samen met informant(en) een gespreksboek samenstelt en al doende steeds beter Russisch leert, maar met een professionele kopiïst die het oude materiaal zo goed en zo kwaad als het kon – het bleef immers een niet-moedertaalspreker – bijwerkte. De Tönnies Fønne naar wie het handschrift is genoemd, is niet de auteur, maar de opdrachtgever van het document.

Wat hierboven in enkele alinea’s is geschetst en via navolgbare stappen tot een conclusie leidt, is in werkelijkheid het resultaat van een proces van vallen en opstaan en een kwestie van ‘al doende leert men’. Toch is dat precies waar de positie als aio (assistent *in opleiding*) voor is

bedoeld, en ik ben blij met het resultaat dat er uiteindelijk ligt. De *ups* gaven steeds weer een kick, en bij de *downs* kon ik terecht bij mijn begeleider en bij mijn medepromovendi van het taalkunde-instituut LUCL.

Na mijn aanstelling heb ik ervoor gekozen om de academie en de slavistiek voorlopig achter me te laten en terug te keren naar mijn andere liefdes: het Nederlands en de praktijk van alledag. Sinds februari werk ik met veel plezier als eindredacteur bij persbureau Novum Nieuws in Amsterdam.

Wat ik meeneem zijn vooral prettige herinneringen aan de opleiding Slavische talen en culturen, mijn collega's en de studenten. Als deel van het team van toegewijde docenten heb ik studenten de basis mogen bijbrengen van de Slavische taalkunde, de fijne kneepjes van de Russische grammatica, en – mijn heimelijke favoriet – rond mogen leiden door de krochten van de transcriptie en transliteratie van het cyrillisch.

Als onderzoeker prijs ik mezelf gelukkig met een kundige begeleider als Jos, die me vijf jaar lang de ruimte heeft geboden mijn eigen weg te vinden. Ik wens Jaap Kamphuis en Simeon Dekker – die me in september heeft 'afgelost' – de komende jaren veel succes bij hun onderzoek. Ik heb er alle vertrouwen in dat zij zich, net als ik, op hun plek zullen voelen in de Leidse traditie in de Slavische taalkunde die in 1913 begon met Nicolaas van Wijk.

Terug de collegebanken in!

De volgende vakken kunnen ook door toehoorders bijgewoond worden.

- In het eerste semester: *Tolken en Vertalen* door Larissa Anissimova
- In het tweede semester: *Geschiedenis van de Russische film* door Otto Boele

Kijk op de elektronische studiegids voor meer informatie:

www.studiegids.leidenuniv.nl en neem contact op met T.Bouma@hum.leidenuniv.nl, (tel. 075-5272074).

En verder is er natuurlijk weer de Leidse Summer School (16-27 juli 2012). Hier kan je volgen:

- *Poet and his Prose: Andrej Belyj and Vladimir Nabokov*
- *Masterclass Active Russian.*

Zie <http://www.hum.leiden.edu/summerschool/>

Een herinnering aan Thera Giezen

Otto Boele

Op 15 december 2010 werd bekend dat Thera Giezen, die als AIO aan onze opleiding verbonden was, enkele dagen daarvoor een einde aan haar leven had gemaakt. Zij gold als een van de meest getalenteerde slavisten en literatuurwetenschappers van haar generatie en haar dood is dan ook een enorm verlies voor de Slavistiek en het LUICD, het onderzoeksinstituut waarbij zij zou gaan promoveren. Hier volgt een beknopt overzicht van haar moeilijke, maar rijke en veel te korte leven.

Na het behalen van het VWO-diploma aan het Gymnasium Haganum in 1998, ging Thera Slavische Talen en Culturen aan onze universiteit studeren. Daar ontwikkelde ze onder leiding van Joachim Klein een passie voor de Russische literatuur uit de achttiende eeuw. Uiteindelijk zou ze daar in 2006 cum laude op afstuderen en ook haar proefschriftonderzoek had een duidelijke focus op deze doorgaans wat onderbelichte periode in de Russische literatuurgeschiedenis.

In het derde jaar van haar studie besloot Thera dat ze wat extra uitdaging kon gebruiken en begon ze met Literatuurwetenschap, een studie die ze in 2005 uiterst succesvol afrondde. Haar door Mineke Schipper begeleide scriptie werd bekroond met een 9,5 waardoor ze ook deze studierichting cum laude afsloot.

Thera's aanstelling als aio in 2009 sloot niet naadloos op haar afstuderen aan. Zelfs uitzonderlijk goede kandidaten vissen wel eens achter het net bij een jaarlijkse aio-ronde, zoals Thera overkwam in 2007, en het jaar daarop konden er uit facultaire middelen helemaal geen aio's worden aangesteld. Drie jaar lang moest ze haar talenten op een andere manier inzetten en dat deed ze met verve. Ze was van 2005 tot 2007 Onderzoeksassistente bij de Opleiding Afrikaanse Talen en Culturen. Vanaf 2007 doceerde ze aan het ITV, de Hogeschool voor Tolken en Vertalen in Utrecht, waar ze zich als de best gewaardeerde docent onderscheidde. Daarnaast was ze als redacteur en vooral vertaalster bij zeer uiteenlopende projecten betrokken

Bescheiden als ze was, begon Thera in 2007 zonder mokken als buitenpromovenda aan haar proefschrift over Russisch satirisch proza. Ze was meteen productief en succesvol. Haar eerste wetenschappelijke publicatie over haar promotieonderwerp verscheen in 2008; in datzelfde jaar ontving ze voor haar optreden op de jaarlijkse conventie van de Northeast American Society for Eighteenth-Century Studies de "Edna Steeves Prize for Best Graduate Student Paper". Uiteindelijk volgde in September 2009 alsnog waar Thera stilletjes op had gehoopt en wat zo velen haar van harte gunden: een promotieaanstelling bij het LUICD/Slavistiek.

Gedurende de vijftien maanden dat zij "officieel" aan ons instituut verbonden was, wist Thera zich met de compromisloze inzet die haar eigen was, onmisbaar te maken. Ze zat in het organisatiecomité van de mede door haarzelf opgezette internationale conferentie voor promovendi. Bovendien verzorgde ze het vak Inleiding Russische Letterkunde en deed dat buitengewoon scherp, professioneel en betrokken.

Naast bestuur en onderwijs was er natuurlijk het onderzoek naar de Russische literatuur van de achttiende eeuw. In de zomer van 2010 bracht ze drie maanden door in de Nationale Bibliotheek van Rusland in St. Petersburg waar ze onder de medewerkers al snel de reputatie van meest gedisciplineerde en gewetensvolle onderzoeker verwierf. Ze kwam als eerste en vertrok als laatste.

Mede doordat Thera zulke bijzonder hoge eisen aan zichzelf stelde, moet het leven haar zwaar zijn gevallen, zo zwaar dat ze daar op 10 december de uiterste consequentie aan verbond. We zullen ons haar herinneren als een buitengewoon prettige en toegewijde collega.

Een herinnering aan Ollie Amsinga

Theo Tielemans en Ben Groen

Bonno Jitte Amsinga is overleden op 25 januari 2011. Zijn collega's kenden hem als Ollie. Hij studeerde Slavische taal- en letterkunde in Utrecht en behaalde zijn doctoraal in 1975. Ollie specialiseerde zich in de Russische letterkunde.

Ollie werd door de hoogleraar prof. mr dr J.M. Meijer nog tijdens zijn studie als student-assistent aangesteld. Na zijn doctoraal werd dat omgezet in een volledig docentschap. De colleges literatuur die door Ollie werden gegeven, werden door zijn studenten buitengewoon gewaardeerd. Ollie was zeer belezen, had een goed geheugen en was een uitstekend verteller.

In 1980 overleed professor Meijer. Dit was een ernstige tegenslag voor Ollie, omdat professor Meijer zijn wetenschappelijke leidsman was geweest. Door bezuinigingen aan de universiteiten werden in 1985 de vakgroepen Slavisch van Utrecht en Leiden samengevoegd tot een nieuwe vakgroep met standplaats Leiden. Ollie zette zijn loopbaan voort in Leiden. Terwijl zijn colleges onveranderd populair bleven, miste hij in de Leidse jaren, naar onze mening, een klankbord en een stimulans voor de ontwikkeling van zijn wetenschappelijk werk.

Een nieuwe, zware tegenslag in Ollie's leven was het overlijden, in 1997, van zijn vrouw Veerle. Dit moet een zeer moeilijke periode voor hem zijn geweest. Wellicht is hij dit zo vroege overlijden van Veerle nooit helemaal te boven gekomen. Enige jaren later werd Ollie getroffen door een ernstig herseninfarct, dat uiteindelijk heeft geleid tot beëindiging van zijn universitaire loopbaan. Wij betreuren het verlies aan contact dat sindsdien is ontstaan.

Wij blijven ons Ollie herinneren als een intelligente, capabele en prettige collega.

MOST

Nick van Staalduinen (voorzitter MOST 2010-2011)

Op het moment dat u dit leest is het 2012 en is het kerstdiner zowat voorbij. Ik hoop dat het u gesmaakt heeft. Het is gewoonte in een jaarbericht dat Most een overzicht geeft van het voorbije collegejaar, meer specifiek van de georganiseerde activiteiten in die periode. Dat zou het eenvoudigst gaan als ik nu het activiteitenarchief van de nieuwe Most-website, www.mostleiden.nl, hier zou afdrukken, maar dit is het Jaarbericht.

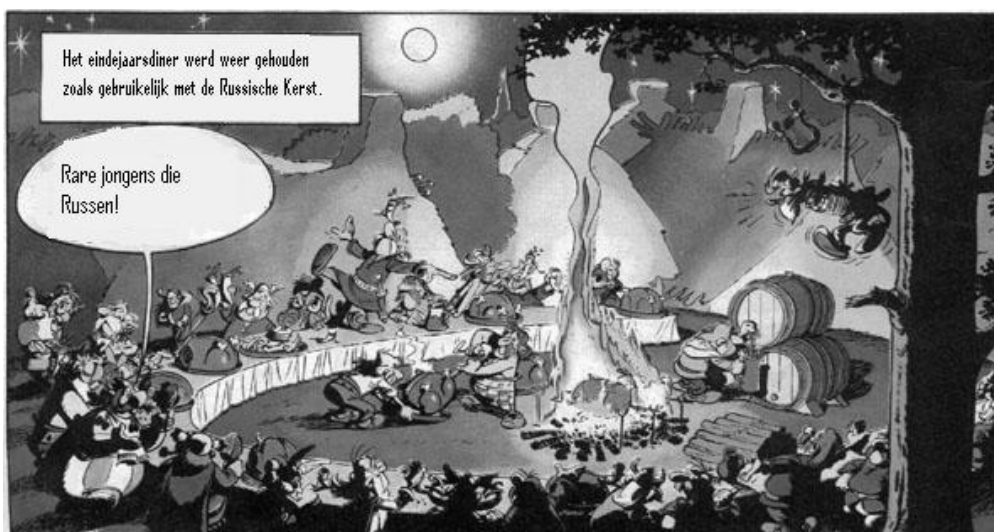

Most liet afgelopen jaar voor het eerst van zich horen in de El-cidweek, toen er welgeteld twee aankomende eerstejaars bij het faculteitenblok verschenen. Maar op de eerstejaarsdag bleek onze vrees ongegrond en waren er aanzienlijk meer studenten.

Goede dingen moet je niet veranderen, dus was de maandelijkse filmavond nog altijd een vaste activiteit, die altijd een behoorlijk aantal mensen trok. Een andere noemenswaardige activiteit was de wodka-proeverij in het najaar, waarbij Edwin Trommelen, de schrijver van het boek *Davaj! De Russen en hun wodka*, aanwezig was. De proeverij was mede dankzij zijn woldakennis een succes, al speelde er misschien nog een andere factor een rolletje.

Iedere slavist zal iets hebben meegekregen van het honderdjarig overlijden van Lev Tolstoj. Most hielp Studium Generale bij de organisatie van de dag die in het teken stond van de film *Oorlog en vrede*, een zeven uur durend spektakelstuk. Ik vond het boek beter en dat vind ik nog steeds.

Uiteraard was er ook afgelopen jaar een kerstdiner zoals nu. De feestcommissie leverde vier puike gangen af en de vijftig eters gingen verzadigd en in sommige gevallen niet helemaal nuchter naar huis.

Een van de hoogtepunten in het tweede semester was de jaarlijkse reis, dit jaar naar Praag. Ik was er niet bij – ik zat in Petersburg – maar ik heb begrepen dat het weer een groot succes was. De reiscommissie kan zich met recht op de schouder kloppen.

Sjeng Scheijen gaf in april een lezing over zijn bejubelde Diaghilev-biografie. Deze activiteit trok ook de aandacht van veel niet-Most-leden, zodat de opkomst groot en de lezing een succes was.

Het jaar werd afgesloten als altijd, met een barbecue in het sportcentrum en aansluitend een borrel in de stad. Ik kan nog uren verder vertellen over wat er allemaal gedaan en gebeurd is, maar dat doe ik niet, want dan ben ik bang dat ik u verveel.

Een verandering waar de leden niets van gemerkt hebben en die misschien juist daarom wel aardig is om te melden, is dat Most sinds dit jaar een nieuwe vergaderruimte heeft. Het is een schitterend lokaal op de eerste verdieping van het Lipsius, dat we delen met enkele andere studieverenigingen die ik niet allemaal heb onthouden. Na een paar maanden improviseren met onze administratie, moest een aftandse bank wijken voor een Most-archiefkast, tot vreugde van mij en mijn bestuursgenoten, die ik even voorstel.

De financiën waren in handen van Larissa Kalle, de Cerberus van de Most-kas. Het is aan haar te danken dat Most financieel nog altijd in blakende gezondheid verkeert. Voor geldzaken op orde geldt immers hetzelfde als voor een goed geweten. Fons van der Linden was de beste secretaris die je als voorzitter kunt hebben. Met enige overdrijving laat zich zeggen dat hij mails al beantwoordde nog voor we ze ontvangen hadden. De wijze waarop hij Most aan de praat hield toen al zijn bestuursgenoten in Sint-Petersburg waren verdient niets dan lof. Als algemeen lid was Ico Davids vooral bezig met de pr van Most, waarbij ik nogmaals – maar ik doe het graag – de nieuwe site www.mostleiden.nl moet noemen. Dat Most nu beschikt over een volledig vernieuwde, gebruiksvriendelijke en overzichtelijke website is geheel aan Ico te danken. Omdat zij mij alle drie per ingang van het nieuwe collegejaar verlaten hebben, wil ik hen vanaf deze plek danken voor hun jaarlange inzet.

Brieven op Berkenbast

Jos Schaeken

Al enkele decennia wordt bij onze opleiding onderzoek gedaan naar de taal van middeleeuwse stukjes berkenbast uit Novgorod en omstreken. Het onderzoek is in de jaren negentig gestart door Willem Vermeer en wordt de laatste jaren voortgezet door mijzelf en sinds kort ook onze nieuwe aio Simeon Dekker (zie elders in dit jaarbericht). Ook Egbert Fortuin houdt zich tegenwoordig vanuit een meer theoretisch taalkundig oogpunt bezig met dit corpus dat een uniek inzicht biedt in de taal, communicatiestrategieën en het alledaagse leven in de omvang- en invloedrijke middeleeuwse republiek Novgorod.

Om het moeilijke maar tegelijkertijd fascinerende onderzoeksgebied van de ‘berkenbastologie’ (*берестология*) voor een groter publiek te ontsluiten, verschijnt er voor de zomer van 2012 bij Leiden University Press een populairwetenschappelijk boek getiteld *Brieven op berkenbast. Dagelijks leven en communicatie in middeleeuws Rusland*. Behalve een inleiding in het vakgebied biedt het boek vertalingen van en commentaren bij ruim honderd berkenbastteksten. Hieronder geef ik een (bewerkte) voorpublicatie van een stukje uit de inleiding.

Gebruikers & geletterdheid

Wie waren de mensen die communiceerden via berkenbastteksten? En: waren afzender en geadresseerde tegelijkertijd ook schrijver en lezer? Aanvankelijk, in de periode van de eerste ontdekkingen (jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw), bestond de indruk dat geletterdheid wijdverspreid was in Novgorod; het ‘gewone volk’ was in groten getale ‘alfabeet’. Dit was een populaire gedachte in de voormalige Sovjet-Unie. De zaak ligt echter subtieler. Nu er veel meer materiaal bij is gekomen, beginnen we een redelijk goed beeld te krijgen van de ‘doorsnee berkenbastcorrespondent’. Met name de uitgebreide sociale netwerken die tegenwoordig gereconstrueerd kunnen worden en waarin vaak belangrijke personen figureren die we ook uit de kronieken kennen, laten zien dat we vooral te maken hebben met de Novgorodse elite: mannen met geld en macht. En ook met mannen die rechtstreeks met deze bovenlaag in contact stonden en zaken met hen van doen hadden. Als we bedragen tegenkomen, dan gaat het meestal om groot geld; als er een conflict is, dan staat er meestal veel op het spel.

Dit algemene beeld behoeft echter een aantal nuances. Het ging beslist niet altijd om correspondentie van ‘seculiere rijke mannen’. Ook geestelijken schreven op berkenbast, zoals Efrem die teleurgesteld is in zijn medebroeder Isoechija (brief nr. 605), en ook arme dorpelingen vonden hun weg via berkenbast en schrijfstift om een noodkreet bij hun heer uit te slaan omdat er niets meer is “om te zaaien en ook niets om te eten” (nr. 361). Bovenal: er zijn tientallen berkenbastbrieven die van vrouwen afkomstig zijn en/of gericht aan vrouwen: Boris schrijft aan zijn vrouw Nastasja over huishoudelijke zaken (nr. 43) en Nastasja schrijft aan haar familie over de dood van Boris en hoe het nu verder moet gaan (nr. 49); een vrouw schrijft een

man waarom hij verstek heeft laten gaan bij een afspraakje (nr. 752); de koppelaarster Miloesja informeert de moeder van de bruid over een pas afgesloten huwelijksovereenkomst (nr. 955); Nejkja is kwaad op haar broer omdat hij de twee geleverde ringen nog steeds niet heeft laten omsmeden (nr. 644); Gostjata vraagt een familielid om naar haar toe te komen omdat haar verloofde er vandoor is gegaan met “een nieuwe vrouw” en de bruidsschat niet wil teruggeven (nr. 9); Anna roept de hulp in van haar broer in een hoog oplopend conflict waarbij zij een hoer is genoemd en haar dochter een slet (nr. 531).

Dit zijn slechts enkele voorbeelden van afwijkingen op het algemene profiel van de ‘doorsnee berkenbastcorrespondent’. De afwijkingen zijn illustratief voor de integratie van de schrijftraditie op berkenbast in de Novgorodse samenleving. Als je toegang had tot die schrijftraditie en je had iets belangrijks te melden, dan maakte het in principe niet uit wie je was. Schrijven op berkenbast was een puur pragmatische aangelegenheid.

Maar wie had er eigenlijk direct toegang tot die schrijftraditie? Wie kon zelf lezen en schrijven? Deze vraag is niet eenvoudig te beantwoorden, al was het maar omdat er verschillende graden van geletterdheid zijn en omdat helemaal niet duidelijk is wat het betekent wanneer om paleografische of andere redenen is vastgesteld dat een afzender zijn brief niet zelf heeft geschreven. Neem bijvoorbeeld Petr, die een belangrijke bestuurder en bojaar was in het midden van de twaalfde eeuw: al zijn brieven zijn in een verschillend handschrift. Was hij minder geletterd dan bijvoorbeeld Grigori, die op het eind van de veertiende eeuw zijn brieven en notities wel zelf geschreven moet hebben? Gezien Petrs maatschappelijke positie is het veel waarschijnlijker dat hij zijn post uitbesteedde door brieven te dicteren. Ook wanneer we goede gronden hebben om aan te nemen dat de koerier degene was die een brief had geschreven of een brief voorlas, zegt dat in principe nog niets over de geletterdheid van de correspondenten. Zo weten we van brief nr. 497 zeker dat het de koerier moet zijn geweest die Gavriła’s uitnodiging heeft opgeschreven “om naar de stad te komen tot mijn genoegen” en dat hij ook zorg heeft gedragen voor de schriftelijke respons van diens zwager en zus. Desalniettemin blijft het goed mogelijk dat Gavriła zelf kon schrijven en dat de geadresseerden zijn brief konden lezen. Dat men wel geletterd kon zijn, maar niet altijd zelf schreef, zien we bij Moisej van wie persoonlijke notities van eigen hand zijn overgeleverd (nr. 521), maar ook een voorversie van zijn testament: “Hierbij schrijf ik, Gods dienaar Moisej, mijn testament bij leven” (nr. 519/520). Die kladversie heeft hij niet zelf geschreven omdat het handschrift niet overeenkomt met dat van zijn eigen aantekeningen.

In principe hebben we geen bewijs dat er op grote schaal gebruik werd gemaakt van professionele schrijvers en dat geletterdheid in Novgorod dus een beperkt verschijnsel was. Bij brieven die van buiten de stad werden opgestuurd en die uit korte, eenvoudige mededelingen bestaan, ligt dat ook om praktische redenen niet erg voor de hand. Wanneer Kvas en Zjirotsjko een simpel briefje schrijven aan Tverdjata en Ivan in Novgorod, met als enige mededeling dat het goed met hen gaat (nr. 1000), dan mogen we veronderstellen dat de briefschrijver of Kvas of Zjirotsjko was. Ook bij vertrouwelijke of hoogst persoonlijke communicatie is de inbreng van een professionele schrijver niet of nauwelijks aannemelijk, zoals bijvoorbeeld in het geval van de anonieme ‘liefdesbrief’ nr. 752 of Anna’s emotionele roep om hulp (nr. 531).

Uiteraard moeten er brieven zijn geweest die wel zijn uitbesteed omdat de afzender niet geletterd was. In eerste instantie denken we dan aan de brieven van boeren en dorpen die als

collectief hun heren aanschrijven. Of neem de vroege teksten nr. 912 en nr. 913. De eerste luidt: “Brief van Ljoedslav aan Choten. Stuur me het geld. Zelfs als je Sven hier niet naar toe laat gaan, stuur het”. De mooie gekalligrafeerde hand, die we eerder in perkamenten geschriften zouden verwachten, geeft al enige twijfel over het auteurschap van Ljoedslav. Die twijfel wordt versterkt door nr. 913: een lijstje van kerkelijke feestdagen geschreven in precies dezelfde mooie hand als nr. 912. Ljoedslav is een heidense (Slavische) naam, net zoals overigens Choten die we in nr. 902 tegenkomen als belastinginner (Sven is uiteraard Scandinavisch). Het is niet erg waarschijnlijk dat deze Ljoedslav de geofende schrijver is van zowel het briefje als het liturgische lijstje. Het ligt veel meer voor de hand om aan te nemen dat Ljoedslav niet in staat was om het briefje zelf te schrijven en de hulp heeft ingeroepen van een geestelijke: de clerus trad in dit geval dus op als de klerk, zoals in het meest recente commentaar op de twee teksten treffend is opgemerkt. Deze praktijk moet in ieder geval voor de oudere fase van de schrijftraditie op berkenbast niet ongewoon zijn geweest.

We kunnen concluderen dat communicatie en administratie via berkenbastteksten in principe voor iedereen toegankelijk was, maar dat deze voornamelijk werd gebruikt door de hogere lagen van de bevolking. Simpelweg omdat er voor deze sociale groep meer viel te communiceren, met name over een grotere geografische afstand, of te administreren, zoals schulden om te innen of te voldoen.

Zelf schrijven en lezen was niet ongewoon en wellicht eerder praktijk dan uitzondering. Daarop wijzen ook de honderden schrijfstiften die in Novgorod zijn opgegraven en de getuigenissen die we vanaf de vroegste periode hebben van het leerproces: de schrijfoefeningen van het beroemde jongetje Onfim en alfabetoefeningen van anderen op berkenbast, en ook wastafeltjes die voor hetzelfde doel gebruikt werden.

Het jubileumnummer 1000, gevonden op 21 juli 2010. In hetzelfde jaar werden 42 nieuwe teksten opgegraven in Novgorod. Brief nr. 1000, uit de tweede helft van de twaalfde eeuw, luidt als volgt: “Van Kyas en van Zjirotsjko aan Tverdjata en aan Ivan. We maken het beiden goed.”

Master Slavic Languages and Cultures

Renate Kikkert (29 augustus 2011, begeleider: Egbert Fortuin)

Russische bijwoorden van frequentie verdeeld in subcategorieën: verschillen in semantiek en syntaxis.

Renate geeft een semantische analyse van verschillende woorden in het Russisch die frequentie uitdrukken. Wat is bijvoorbeeld het verschil tussen *подчас, зачастую, иногда, порой, частенько*, en *время от времени*? Hebben deze woorden allemaal dezelfde betekenis of zijn er toch subtiele betekenisverschillen, en zo ja, waar bestaan die dan uit? Waarom kun je wel zeggen: *очень часто* maar niet *очень иногда*? In het Nederlands heeft de volgende zin twee lezingen: *Als ik naar Sint-Petersburg ga, ga ik vaak naar het Russisch museum*. Is dat ook zo in de corresponderende Russische zin, en hoe zit dan nu precies?

Om al deze vragen te beantwoorden heeft Renate eerst gekeken naar de vraag wat er in de bestaande woordenboeken en de literatuur over de genoemde talige fenomenen geschreven is. Ze heeft de in de literatuur gegeven hypothesen getoetst aan de hand van data uit het Russische Nationale Corpus en het Internet. Ook heeft ze zinnen voorgelegd aan moedertaalsprekers. Op basis daarvan is ze tot de conclusie gekomen dat de bestaande beschrijvingen maar deels kloppen en een voorstel gedaan voor een alternatieve beschrijving en verklaring.

Rosalie Brinkkemper (31 augustus 2011, begeleider: Andries van Helden)

Een vergelijking tussen de bijdrage van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten aan de ontwikkeling van het machinevertalen

Naar analogie van de wapenwedloop en de wedloop naar de maan ontstond er in de jaren vijftig een wedloop tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie bij het ontwikkelen van de automatische vertaling. Het streven naar *fully automatic high quality translation of unrestricted text (FAHQTUT)*, diende vooral militaire doelstellingen en werd door taalkundigen aangegrepen om hun professionele prestige en autonomie te verstevigen. Verschillende paradigma's werden op het probleem losgelaten: de *directe methode*, de *transfermethode*, de *tussentaalmethode* en de *statistische methode*, waarvan de eerste drie ernstige taalkundige problemen ondervonden en de laatste tegen technische grenzen opliep.

Na het verschijnen, in 1966, van het eindrapport van het Automatic Language Processing Advisory Committee (ALPAC), waarin werd geconcludeerd dat FAHQTUT binnen afzienbare tijd niet haalbaar was en men zich hoogstens op bescheidener doelstellingen kon richten, werd de overheidsondersteuning in Amerika van het onderzoek naar de automatische vertaling vrijwel stopgezet.

In de Sovjet-Unie was het onderzoek naar automatische vertaling met meer mankracht aangepakt; door schaarste aan apparatuur was het van meer theoretische aard. Het ALPAC-rapport maakte ook hier indruk. In de jaren zeventig werden veel onderzoekprogramma's

stopgezet: taalkundigen verloren hun functie, enkele emigreerden en de meeste keerden terug naar hun oorspronkelijke disciplines, zoals wiskunde en historische taalwetenschap.

Toen rond 1980 de capaciteit van de apparatuur in het westen sterk toenam, werden de mogelijkheden van de statistische methode verruimd en stapte het bedrijfsleven in de automatische vertaling, wat overigens geen FAHQUT heeft opgeleverd maar wel enkele nuttige toepassingen. De Sovjet-Unie heeft deze nieuwe golf niet meer kunnen meemaken, door gebrek aan bedrijfsleven maar vooral omdat de overheid de ontwikkeling van eigen computermodellen had opgegeven in ruil voor inmiddels verouderde westerse standaarden.

Overigens wordt wel gesteld dat het onderzoek dat met voor automatische vertaling bestemde middelen in de Sovjet-Unie is verricht van grotere taalkundige betekenis is geweest dan de westerse pendant ervan, bijvoorbeeld op het gebied van de semantiek en de lexicografie.

Simeon Dekker (31 augustus 2011, begeleider: Egbert Fortuin)

Глагольный вид и вежливость в русских императивных высказываниях: Дальнейшие исследования. (Glagol'nyj vid i vežlivost' v russkix imperativnyx vyskazyvanijax: Dal'nejšie issledovanija).

Simeon heeft zich gebogen over de vraag welke factoren het aspect van de imperatief in het Russisch bepalen. Bijvoorbeeld, wanneer zeg je nu *vojd!* en wanneer zeg je *vxodi!*? Hij is daarbij in eerste instantie uitgegaan van de analyse van Benacchio die ervan uitgaat dat de keuze vooral wordt bepaald door factoren die met (verschillende soorten van) beleefdheid te maken hebben. Aan de hand van een analyse van het werk van Benacchio en een confrontatie van haar theorie met data uit het Russische Nationale Corpus heeft hij laten zien dat de theorie van Benacchio in ieder geval niet geheel klopt en dat er ook andere factoren een rol spelen. Simeon heeft een eigen theorie ontwikkeld om de aspectkeuze beter te verklaren en te voorspellen. Daarbij heeft hij ook aangegeven dat zijn theorie ook niet alle data dekt, maar in ieder geval wel meer data dan die van Benacchio.

Giulia Barbieri (31 augustus 2011, begeleider: Otto Boele)

Post-Soviet Nostalgia in Russian Cinema. An Analysis of Aleksey Balabanov's Cargo 200, Karem Shakhmazarov's The Vanished Empire and Vladimir Menshov's Envy of the Gods.

Deze MA thesis biedt een analyse van drie (relatief) recente historische films die zijn gesitueerd in de tijd van de zgn. stagnatie (vroege jaren zeventig tot aan het aantreden van Michail Gorbatsjov in 1985). De centrale vraag is: getuigen deze films van een terugverlangen naar de Sovjetunie, zoals vaak is gesuggereerd? M.a.w. in hoeverre zijn ze als “nostalgisch” te bestempelen? Het werkstuk opent met een theoretische uiteenzetting over het begrip nostalgie a.h.v. het werk van Slavoj Žižek en Svetlana Boym. Het onderscheid tussen “reflectieve” en “restoratieve” nostalgie van Boym wordt vervolgens verfijnd m.b.v. een artikel van Maia Nadkarni en Olga Shevchenko waarin niet minder dan vijf verschillende nostalgische praktijken worden onderscheiden.

Van de drie behandelde films is die van Karem Shakhnazarov (*Vanished Empire*, 2007) het meest nostalgisch en ook het meest anti-westers. De makers hebben (bewust) geen oog voor de minder verkwikkelijke aspecten van de Sovjetwerkelijkheid en beelden de vroege jaren zeventig uit als een tijd van onschuld en bijna kinderlijke verwondering. Aan het andere eind van het spectrum bevindt zich Aleksei Balabanovs controversiële en uiterst deprimerende film *Cargo 200* (2007) die bedoeld is als een soort anti-geluid tegen de Sovjetnostalgie die onder Putins tweede ambtstermijn als president een hoogtepunt bereikte. Anno 1984 is de Sovjetunie een ontredderde samenleving waarin geweld, machtswellust en alcoholisme de boventoon voeren. Elk terugverlangen naar vroeger lijkt hier misplaatst. Vladimir Menshovs melodrama *Envy of the Gods* (2000) tenslotte bevindt zich ergens in het midden tussen restoratieve en reflectieve nostalgie. De makers, die zich hebben uitgeput in een zeer gedetailleerde reconstructie van het dagelijks leven onder Jurij Andropov, gaan niet voorbij aan het repressieve regime van deze tussenpauze (aanhalen arbeidsdiscipline, het neerschieten van een Koreaans passagiersvliegtuig in september 1983), maar ook hier wordt de kijker toch vooral herinnerd aan de verborgen geneugten van destijds die nu niet meer toegankelijk zijn (luisteren naar Radio Freedom, bekijken van erotische films die het land binnengesmokkeld zijn etc.)

Master Russian Studies

Leonie Boon (17 december 2010, begeleider: Henk Kern)

A blessing or nightmare: The Chechen problem in Post-Soviet Russia.

Het uiteenvallen van de Sovjet-Unie ging gepaard met een opleving van etnisch nationalisme en separatisme, ook binnen de grenzen van de Russische Federatie. In het onderzoek van Leonie Boon wordt dit gegeven toegespitst op de vraag naar de impact van het Tsjetsjeense probleem op de politiek en het prestige van de Russische president tijdens het bewind van Jeltsin en Poetin. Aan de hand van berichten uit de Russische media en tegen de achtergrond van beschouwingen door westerse deskundigen constateert Leonie een duidelijke tegenstelling tussen de beide presidentschappen.

Jeltsin beschouwde het Tsjetsjeense separatisme als een ernstige bedreiging van de territoriale integriteit van Rusland en probeerde dit daarom met een korte militaire actie de kop in te drukken. Deze Eerste Tsjetsjeense oorlog (1994-1996) werd een fiasco en tastte de geloofwaardigheid en het gezag van de president aan. Alleen door onderhandelingen te beginnen en een vredesverdrag te sluiten kon Jeltsin iets van zijn aanzien terugwinnen. Anders dan Jeltsin slaagde zijn aangewezen opvolger president Poetin erin het Tsjetsjeense probleem wel in zijn voordeel aan te wenden. Hij raketde het sluimerende conflict op om in de Tweede Tsjetsjeense oorlog (1999-2002) zijn reputatie te vestigen als de sterke man met een harde hand. Hij gebruikte de oorlog als rechtvaardiging voor zijn beleid van 'dictatuur van de wet' en 'vertikalisatie'. Bovendien gaf de strijd tegen het terrorisme een boost aan zijn populariteit. Ten slotte wist hij in Rusland de schijn van orde en rust op te houden door de 'tsjetsjenisatie' van het conflict. Maar, zo besluit Leonie met een kritische noot, deze strategie is wel riskant. Want als het Tsjetsjeense conflict blijft voortwoekeren dan toont dit op termijn het onvermogen en de ineffectiviteit aan van Poetins beleid.

Leonie Boon, die vanuit de HEBO via een schakelprogramma is ingestroomd in onze master, heeft met haar thesis niet alleen een mooi visitekaartje afgegeven maar ook het bewijs geleverd dat deze aansluiting van hbo naar universiteit kan leiden tot een prima resultaat.

Michiel Meenk (18 maart 2011, begeleider: Wim Timmermans)
Rise and Fall of Khodorkovskii.

Michiel beschrijft de opkomst en ondergang van het imperium van Michael Chodorkovski. Hij geeft aan dat Chodorkovski zijn eerste rijkdom al vergaarde tijdens de Perestroika en die rijkdom vergrootte als bankier. Hij bouwde een conglomeraat van bedrijven, waarvan het oliebedrijf Joekos er één was. Michiel beschrijft hoe Chodorkovski met zijn plannen voor Joekos in conflict kwam met de autoriteiten in het Kremlin en hoe deze autoriteiten vervolgens via zowel strafrechtelijke zaken tegen Chodorkovski als civielrechtelijke zaken tegen Joekos, het oliebedrijf weer onder staatsinvloed brachten en Chodorkovski in de gevangenis. Michiel geeft aan dat in beide type rechtszaken schendingen van het Europees Handvest van de Rechten van de Mens aantoonbaar zijn, maar de scriptie werd afgerond voordat het Europees Hof van de Rechten van de Mens een finale uitspraak heeft gedaan in de zaken die voor haar gebracht zijn. (JdK)

Nils van der Vegte (07 juni 2011, begeleider: André Gerrits)
Sojuzniki bez doverija. Alexander Lukashenko's strategy vis-à-vis Russia seen within the framework of Relation Specific Assets.

Nils heeft de relaties tussen de Russisch federatie en Wit-Rusland geanalyseerd vanuit de theoretische benadering *die Relation Specific Assets* (RSA) wordt genoemd, en die er van uit gaat dat de relaties tussen kleine(re) en grote(re) mogendheid niet uitsluitend wordt uitsluitend bepaald door omvang, bevolkingstal en andere objectieve machtsmiddelen maar ook door specifieke *assets* van het kleinere land. Van der Vegte toont aan hoe Lukashenko bereid en in staat is om de relaties met grote en machtige buurstaat tot in aanzienlijke mate naar zijn hand te zetten, Rusland indien nodig op afstand te houden en de betrekkingen tussen zijn land en de Russische Federatie te gebruiken als een machtsmiddel in zijn binnenlandse politiek.

Ourania Panagiotidou (19 september 2011, begeleider, André Gerrits),
Russia's two foreign policies: Russia's different approach in the Near and the Far Abroad.

Ourania heeft een vergelijkende studie gemaakt van de politiek van de Russische Federatie ten aanzien van Kosovo en ten aanzien van Zuid-Ossetië en Abchazië. Ze analyseert hoe Rusland de kwestie Kosovo heeft 'gebruikt' (ter voorbeeld en ter legitimatie) ten aanzien van beide afvallige Georgische landsdelen. Panagiotidou concludeert dat de strategie van Rusland ten aanzien van het Verre en het Nabije buitenland past in twee verschillende theoretische benaderingen, respectievelijk het Neoklassiek Realisme en het Offensief Realisme.

Alexander Bor (11 augustus 2011, begeleider: André Gerrits)
Non-democratic Political Legitimacy in Contemporary Russia.

Alexander heeft een analyse gemaakt van de aard en de betekenis van politieke legitimiteit in het huidige autoritaire Rusland. Na vastgesteld te hebben hoe legitimiteit, 'steun' (political support) en vergelijkbare noties te conceptualiseren, heeft hij op basis van een zelf ontworpen 'legitimatatie index' geanalyseerd welke aspecten aan regime-legitimiteit in postcommunistisch Rusland kunnen worden onderscheiden en hoe deze legitimiteit zich in de loop van de laatste twee decennia heeft ontwikkeld.

Kevin de Kuyper (25 augustus 2011, begeleider: Henk Kern)
De slag om Halhin Gol, 1939.

Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog werd in 1939 aan de Chinese grens een grootschalig militair conflict uitgevochten tussen de legers van Japan en de Sovjet-Unie. De herinnering aan deze onverklaarde oorlog is nadien overschaduwd door de titanenstrijd met Hitler. Is dit lokale conflict, en dan met name de beslissende veldslag om Halhin Gol die door de Russen glansrijk werd gewonnen, van belang geweest voor de wereldoorlog die erop zou volgen? Dit is de vraagstelling van het literatuuronderzoek dat Kevin de Kuyper hierover heeft verricht in oudere bronnen en recente onthullingen.

Allereerst beschrijft Kevin op klassiek militair-historische wijze het verloop van de veldslag om Halhin Gol, om vervolgens te analyseren wat hiervan de uitwerking was in zowel het Japanse als het Russische kamp. Beide kampen trokken lessen uit deze oorlog die van beslissende invloed bleken te zijn op de naderende wereldoorlog. Voor Japan vormde de nederlaag tegen de Sovjet-Unie een reden om de aandacht te verleggen van het noordelijk front naar het zuidelijke front en zich klaar te maken voor een aanval op de VS in de Pacific. Voor de Sovjet-Unie was de overwinning op Japan een geslaagde oefening geweest onder leiding van 'coming man' generaal Zjoekov in de tactieken van gemechaniseerde diepteverdediging, verrassingsaanval en omsingeling, wat later nog goed van pas zou komen in de slag om Stalingrad.

In deze thesis heeft Kevin overtuigend aangetoond dat bij nader inzien de 'vergeten oorlog' van 1939 bepaald geen bijzaak was maar een gebeurtenis met verstrekkende gevolgen en een beslissende betekenis voor de uitkomst van de Tweede Wereldoorlog. Halhin Gol heeft de Sovjet-Unie behoed voor een tweefrontenoorlog en een gewisse ondergang.

Bachelor Slavische Talen en Culturen

- Simeon Dekker: *Werkwoordsaspect en beleefdheid in de Russische imperatief: Een voorbereidend onderzoek* (7 juni 2011)
- Fons van der Linden: *Viktor Šklovskij's Ostranenie: De ontwikkeling van een literatuurwetenschappelijke term* (31 augustus 2011)
- Maria Avaguimova : *Progressieve assimilatie van de consonanten met het voegwoord u in het Russisch* (31 augustus 2011)

Bachelor Ruslandkunde

- Maarten Roof: *Tussen hoop en werkelijkheid: De status van de Russische economie als BRIC-economie* (18 januari 2011)
- Berend Breman: *In de Naam van het Socialisme. De Afrikapolitiek van de Sovjet-Unie in de jaren zeventig van de twintigste eeuw* (16 augustus 2011)
- Dany Lammens: *Rusland en de toetreding tot de WTO. "Waarom duurt het zo lang?"* (26 augustus 2011)
- Natalie Kortman: *De rol van Rusland binnen het Gemenebest van Onafhankelijke Staten* (31 augustus 2011)
- Koen Haer: *Protestantse invloeden in de Russische orthodoxie van tsaristisch Rusland* (31 augustus 2011)
- Jeroen v.d. Boon: *Vladimir Stasov en de neo-Russische stijl* (31 augustus 2011)

Propedeuse diploma's

Slavische Talen & Culturen: 7 studenten

Ruslandkunde: 7 studenten

Totaal overzicht alumni

Doctoraal (vanaf 1 september 2010 worden er alleen MA-diploma's uitgereikt)

Slavische Talen en Culturen (1986-2010): 165

Ruslandkunde (1989-2010): 170

Bachelorexamens Slavische Talen en Culturen & Ruslandkunde

Jaar	Slavische T&C	Ruslandkunde
05-06	2	4
06-07	7	4
07-08	1	6
08-09	1	4
09-10	2	6
10-11	3	6
Totaal	16	30

Masterexamens Slavische Talen en Culturen & Ruslandkunde

Jaar	Slavische T&C	Ruslandkunde
06-07	1	-
07-08	3	2
08-09	1	-
09-10	1	3
10-11	4	6
Totaal	10	11

Tekst

Otto Boele
Simeon Dekker
Egbert Fortuin
André Gerrits
Andries van Helden
Pepijn Hendriks
Henk Kern
Joop de Kort
Honorata Mazepus
Jos Schaeken
Nick van Staalduinen
Theo Tielemans

Redactie

Joop de Kort

Eindredactie en lay-out

Jaap Kamphuis

Met dank aan

Tonke Bruins

Oplage 450

Opleiding Russische studies

Postbus 9515
2300 RA Leiden
Van Wijkplaats 3
2311 BX Leiden
WSD-complex, gebouw 1163

 (071) 527 2197

 (071) 527 7569

 slavisch@hum.leidenuniv.nl
ruslandkunde@hum.leidenuniv.nl

<http://www.hum.leidenuniv.nl/russischestudies>

Foto omslag: http://ambassadors.net/archives/images/putin_medvedev.jpg

